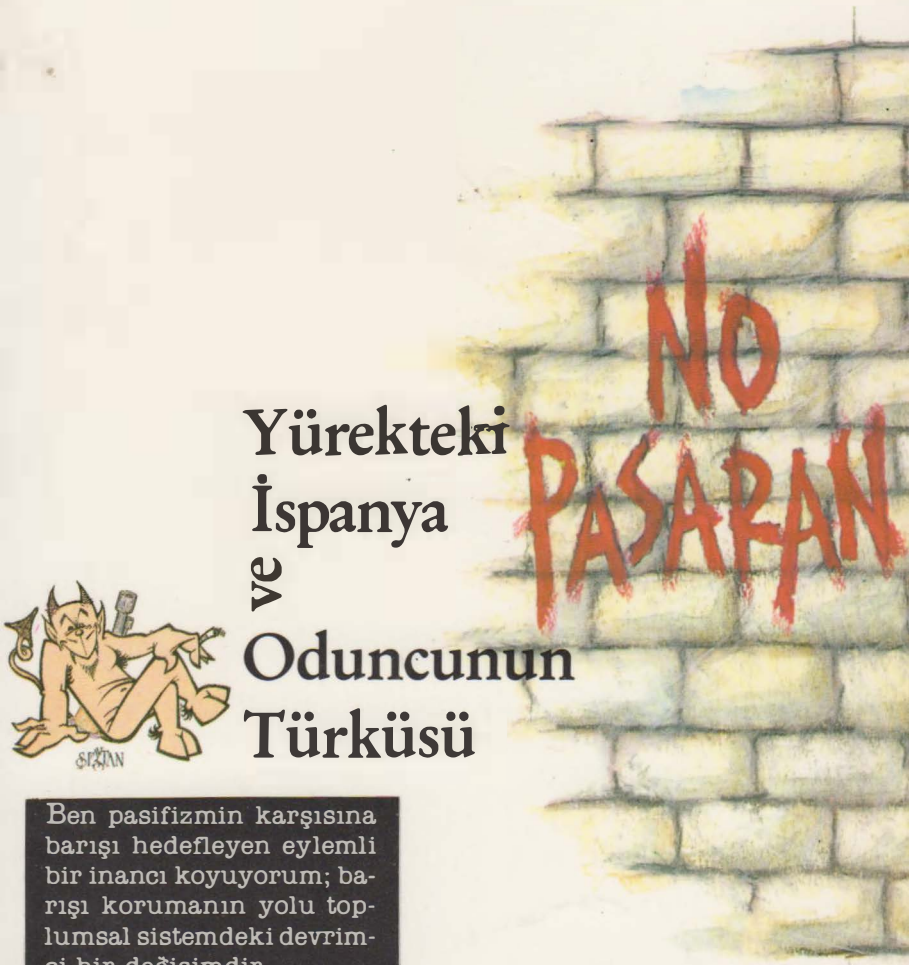
ŞEYTAN'IN KİTAPLIĞINDAN

PABLO NERUDA

Yürekteki İspanya ve Oduncunun Türküsü

Ben pasifizmin karşısına barışı hedefleyen eylemli bir inancı koyuyorum; barışı korumanın yolu toplumsal sistemdeki devrimci bir değişimdir.

C.Caudwell

YÜREKTEKİ İSPANYA
VE
ODUNCUNUN TÜRKÜSÜ

Pablo Neruda'nın Espana en el Corazon (1937/1938) adlı yapıtı, Erdoğan Alkan tarafından dilimize çevrilmiş ve kitap Erdoğan Alkan'ın Oduncunun Türküsü adını verdiği derlemeler de eklenerek "Yürekteki İspanya ve Oduncunun Türküsü" adıyla Us Yayınevi tarafından Eylül 1991 tarihinde Eflatun Dizgievi'nde (511 63 19) dizdirilip, Özen Ofset'de 1000 adet bastırılmıştır.

US YAYINEVİ
İSTANBUL
1991

YÜREKTEKİ İSPANYA VE ODUNCUNUN TÜRKÜSÜ

PABLO NERUDA

TÜRKÇESİ
ERDOĞAN ALKAN

© US YAYINEVİ

NERUDA'NIN ŞİİRİ

Bazı şairler vardır, giderek ustalaşır, yoğunlaşırlar ama, düşüncede değil, sanatlarında ilk çizgilerini sürdürüp giderler. Hangi düşünü savunursa savunsun, sanatsal acıdan tadı, güzel olsa bile, tekdüzedir. Hep aynı meyveyi yemeye, hep aynı içkiyi içmeye benzer.

Bazı şairler vardır, söyleyişte ve biçimde büyük atılımlar yaparlar. Ama özünde değişmediklerini, ilk çizginin ardından gittiklerini görürsünüz. Örneğin Rimbaud, Mallarme gibi.

Bazı şairler de vardır, düşüncelerinin doğrultusunu değiştirmeksizin, sanatta sürekli bir devinim içindedirler: Nazım Hikmet ve Pablo Neruda gibi.

"Yirmi Aşk Şiiri"ndeki Pablo Neruda bize romantizmin sesiyle, "yüreğin diliyle" sesleniyordu.

"Genel Şarkılar"da, "Kara Ada Defteri"nde modernisttir.

"Yürekteki İspanya", "Gökyüzünün Taşları / Şili'nin Taşları" ve "Alevler Kılıcı"nın kimi şiirlerinde sembolist ve gerçeküstücüdür. Toplumcu, sosyalist Neruda Şiirinin amacı, özü değişmeksizin, bütün şiir akımlarından yararlanır.

Neruda yalnız şiirleriyle değil, eylemleriyle de halkının ve dünya emekçi halklarının kurtuluşu için mücadele etti. Çeşitli ülkelerde konsolosluklar yaptı. 1945'te senatör oldu. Franco'nun cumhuriyet rejimini yıkması üzerine, İspanyol cumhuriyetçilerinin İspanya'dan kaçırılmasında

büyük yardımları dokundu.

"Yeryüzünde Konaklama", "20 Aşk Şiiri ve Bir Umutsuz Şarkı", "Genel Şarkı", "Yürekteki İspanya", "Sade Türküler", "Kara Ada Defteri", "Alevler Kılıcı", "Gökyüzünün Taşları", "Şilinin Taşları", Neruda'nın başlıca şiir yapıtlarıdır. Anılarını ise, "Yaşadığımı İtiraf Ediyorum" adlı bir kitapta yayınladı. Nobel Ödülü'nü kazandı. Shakespeare'i kendi diline çevirdi ve bu çevirilerinin başarısı nedeniyle Oxford Üniversitesi'nin Felsefe ve Edebiyat dalında onur doktorluğunu aldı.

ERDOĞAN ALKAN

YÜREKTEKİ İSPANYA

DİZİN

YÜREKTEKİ İSPANYA 11
Önsöz ..... Louis Aragon 13
Halkın Ayaklarından Doğan Bu Şarap ..... Louis Aragon 17
Madrid 1936 19
Yanıtlayalım 22
Ölen Savaşçıların Analarına Yakılmış Türkü 29
İspanya Buydu İşte 34
Uluslararası Tugayın Madrid'e Gelişi 39
Rio Jarama Savaşı 43
Almeria 46
Sövülmüş Topraklar 51
Sanjurgo Cehennemde 53
Franco Cehennemlerde 54
Yıkıntılara Yakılmış Türkü 60
Halkın Silahlarının Utkusu 64
Bir Savaştan Sonraki Manzara 66
Tanksavarlar 68
Madrid 1937 73
Halkın Ordusuna Güneş Türküsü 80
ODUNCUNUN TÜRKÜSÜ 86
Oduncu Uyansa Ya 87
Dizeler Yazabilirim 115
Kör Yontu 119
Ekmeğe 122
Kadın Bedeni 130
Şilinin Taşları 132
Köprüler 135
Boğa 137
Ev 138
Macchu Picchu Tepeleri 140
Taş 145
Uyanan Mavi 147
Taş Yağmuru 149
Menekşeler İncitir Beni 150
Ten ve Taş 151
Sonsuzca Yaşamak 152

ÖNSÖZ

İnsanların inatçı kuralları, "sanatın bir tek anayurdu var, o da Atina'dır" buyururdu hep, ama bu eskil çöl sanrısı üstünde kumlar, sanatı kuma gömenleri de yuttu ve akıl, kızgın Mısır çöllerinden Fransız sömürgelerine, kızgın Amerika kentlerinden Norveç koylarına dek bütün yeryüzü görünümlerine insanlığın bütün dönemeçlerine rüzgârlarını üfledi.

Barbarlık İspanya'nın üstüne çökmüş, Garcia Lorca ölmüştü, bir ülkenin şarkılı yüreğine kan veren ne varsa hepsi yabancı istilacının tehdidi altındaydı. İşte böyle bir anda bir ses duyuldu, duru mu duru, İspanyol hazinesini kaynağından alıp dünyanın gözleri önüne, kasırganın üstüne, gemileri yutan dalgaların ulaşamayacağı kadar yükseğe çıkaran bir ses.

Ne var ki, İspanya'da hâlâ o önyargı egemendi. İspanyol şiir ve sanatının İspanya'nın dışında da varlığını sürdürmesine karşı çıkan önyargı. Denizlerin ötesinden, üstelik, fethedilmiş toprakların, yerli dilin vurgularıyla zenginleşmiş olarak

gelen bu uzak yankıya saygı duyulmuyordu hiç. Ruhsal dünya, kendi dilini konuşan Güney Amerika'yı dışlıyordu.

Ama, işte bir yıl önce, dünya yazarlarının Madrid'teki görkemli toplantısında İspanya, yeni bir kuruluş yaparcasına yeni bir şeyi tanırcasına, buldu ve tanıdı Güney Amerika'yı. Asilerin ateşi altında, İtalyan ve Magrip taburlarının(*) önünde birbirlerinden ayrılmış kardeşler yeniden kavuştular birbirlerine. Güney Amerika'nın İspanyolca konuşan ülkelerinden gelmiş bu yazarlar, varlıklarıyla, yaralı İspanya'ya Kastilya edebiyat tarihine yeni bir geleceğin ve eşsiz bir umudun kapılarını açan kardeşlik armağanını sunuyorlardı.

Şilili Pablo Neruda da onlar arasındaydı. Madrid'e dışardan gelmiş bir yolcu değildi o. Bir zamanlar ülkesinin konsolosu olarak bulunduğu bu kentin derdini bölüşmüştü. Cumhuriyetçilerin yanında öylesine açıkça yer almıştı ki, sonunda Şili hükümeti onu ülkesine geri çağırmak zorunda kalmıştı. Bu gözüpek adam, öte yandan, şairdi de.

Ve yaşayan şairlerin en büyüklerinden biriydi.

İspanyol iç savaşından önceki yıllarda sesinde dehanın sıkılgan ama o kendine güvenen havası vardı. Tonunu asla yükseltmeyen bir şiirdi bu, önce fısıldayıp sonra yoğunlaşan bir şiir. Bütün bir evren sesini duyurmak için usul usul akıyor-

(*) Fas, Moritanya ve yeni kurulan Sahra Cumhuriyeti eskiden İspanya'nın sömürgeleriydi. İspanyollar buralara dilimizde Magrip olarak bilinen "Maures" adını vermişlerdi. Cumhuriyet yönetimine başkaldıran Franco, Fas Garnizonu Komutanıydı ve Fas'tan İspanya'ya geçip Cumhuriyet yönetimini yıktı. Ordusu İspanyollardan başka, sömürge askerlerinden, paralı askerlerden ve yabancı güçlerden oluşuyordu. Bu nedenle Neruda şiirlerinde bu ordudan "Magripliler" şeklinde söz eder hep. (Ç.N.)

du ona. Ve bu evren hiç de öyle düşgücü ürünü değildi; dünyanın tozunu, toprağını nesnelerin özünü, taşları, bitkileri ilkyazla ülkeden ülkeye uçuşan o usul pamuk liflerini, madenleri, kuşları oluşturan en sade malzemelerden yoğrulmuştu... Yirmi Aşk Şiiri ve Umutsuz Bir Şarkı, Sonsuz İnsanın Girişimi, Evdeki Adam ve Umudu, Yeryüzündeki Barınak; bu kitaplar, şiirsel deneyimin potasına tümüyle konmuş bir dilin evrelerini vurgular. Bu anlamda Pablo Neruda, savaş sonrasının modernleri, Arthur Rimbaud ve Lautréamont örneklerinden kalkıp güzelliği yeniden gözden geçirenlerin arasında yer alır.

Ancak, bu olağanüstü dili en yüksek yere çıkartma konusunda, son sözü yaşamın söylemesi gerekiyordu ve esinin yaratıcı alevi, bu Amerikan yakutlarını, şiirsel mücevherlerin kan damlasına dönüştüğü yangınlar için biçimlendirilmişti. Ve yaşam, Pablo Neruda'yı ve şiirini, öyle bir gösterinin içine attı ki, orada şiir kaybolup gider, ozan ölür.

İşte tansık o zaman gerçekleşti. Aynı eşit sesle o aynı sakin tonla Pablo Neruda, o kendine özgü, öyle olağanüstü, öte yandan öylesine narin görünen aslında ise kemikten yapılmış insanın sesi olduğu sonra hayretlerle anlaşılan o dili iç savaşın üstünde çınlatmasını bildi ve tansık işte buydu.

Savunma ve Kültür için Uluslararası Yazarlar Birliği'nin ilk yayını olarak neden Yürekteki İspanya'yı seçtik? Savaş içindeki insanlığın eşsiz bir tanığı ya da, İspanya halkının aşk çığlığı olduğu için mi, soylu bir dava uğruna özgürlük davası uğruna mı?... Hayır, bu kitabın paha biçilmez değeri bütün bunları aşıyor. Orphée'nin artık cehennemden şarkı söyleyememesini savaşlar ve

devrimlerin insan dehasından güçlü olmasını, akbabalar uçunca bülbüllerin susmasını arzulayan zifiri karanlıklar efsanesine ozanların yanıtıdır bu kitap, paha biçilmez değeri de burdan doğuyor.

Bu ince, ince olduğu kadar da, dünya edebiyatının dev bir önsözü niteliğini taşıyan bu kitabı niçin seçtiğimiz sanırım yeterince açıklandı. Fransızca çevirileri okuyan gençlerin benim kuşağımın Apollinaire ya da Germain Nouveau'yu okurken duyduğu aynı büyük heyecanı duyacağından kuşkum yok. Şiir çevirileri Ondokuzuncu Yüzyıl Fransız edebiyatına çeki düzen verdi, şairlerimizin sesine ses kattı, Fransız romantizmine canlılık kazandırdı. Louis Parot'nun yaptığı bu çeviriler, yalnız sözcüklerini değil belki sözcüklerinden de çok, Neruda'nın sesini getirdi bize. Kimbilir, bakarsın bu ses yüreği taştan olanlara da ulaşabilir; çünkü bu seste, şarkılarla surlar yıkan o güç var.

ARAGON

HALKIN AYAKLARINDAN DOĞAN ŞU ŞARAP

Oy şarap değildir bu halkın ayaklarından
doğan
Bizim kanımız dost bizim kanımız
Yoksa el yordamıyla geceyi yağmuru
gözyaşlarını yokla
Bizler doğan altın karız

Ey şiir
Bir tür canalıcısıyız bu bağbozumunun
Boğazlanmış şarkıyız
Dünyanın şu sonu biziz
Biziz bu eylül dansı
Oy cendere oy acımasız davul oy içimdeki sızı

Çığlığı yansıtmayan tek bir dize var mıdır
Doğdun bir yerlerde fırtına gibi
Gözlerinin incisinde şimşeklerin anısı
Acının saatini
Sızısı var yüreğinde binlerce ölünün
Kanayıp duracak yaran inleyip duracak hep
Başkaları için ağzın

İnsanlığa niçin ne yapmak için geldik
Neyin acısını çekmeye geldik
Neyi aramaya geldik çılgınlıklarında

Atıldık aralarına kurbanlık koyun gibi
Düşünceyle ya da sözle
Hangi suçu işledik
Ne düşünmek isterim ne de bilmek diyorsun
Varolmadan yaşamayı
Direnmeden yaşamayı biri öğretsin diyorsun
Herkesten daha yüce varolan sensin oysa
Yaşamanın ve ölmenin iki kılıcı arasında
Ey ozan

Yaşamı acı çeke çeke acıyı ne sen bitirebildin
Ne ben uzaktaki gölge-kardeşin
Ay'ın bıçak fırlattığı şu kaynak
Nasıl uğulduyorsa sızımı
Öyle yankılanıyor bende acılı sesin

Louis ARAGON

MADRİD 1936

Madrid, tek ve görkemli kent,
Temmuz bastırmıştı seni
Yoksul bal ışığı kıvancınla;
Sokağın aydınlıktı, aydınlıktı düşlerin.

Kara bir hıçkırık,
Bir akbaba sürüsü,
Bir kudurmuş cübbeliler dalgası
Dizlerinde köpürttü çamurlu sularını,
Çirkef derelerini
Gözlerin kan çanağı uykusuzluktan,
Eski bir tüfek ve taşlarla,
Yaran hâlâ kanarken, sen,
Savundun kendini Madrid. Ve koştun sokak
sokak,
Bırakıp izlerini kustasal kanının,
Derleyip toplayarak, haykırıp okyanus bir
sesle,
Sonsuza dek değişmiş yüzünle,
Kanın ışığıyla
Madrid
Koştun sokaktan sokağa
Öç alan bir dağ gibi

Vınlayan bir
Bıçak yıldızı gibi.

Zifiri karanlık kışlalara,
İhanetin yobaz yuvalarına
Daldığı zaman kanlı kılıcın,
Yalnızca uzun bir şafak sessizliği vardı,
Yalnızca bayrakların soluk soluğa adımı,
Ve saygın bir kan damlası vardı yalnızca
gülücüğünde

YANITLAYALIM

Bana soracaksınız: Leylaklar nerde diye?
Nerede gelinciklerle kaplı fizik ötesi?
Eleklerden elenmiş sözcüklerin yağmuru,
Boşluklar ve kuşlar yağmuru nerde?

Söyleyeyim, nerde:

Madrid'in bir mahallesinde kalırdım
Çanlarla ve çalar saatlerle,
Ağaçlarla birlikte,

Görünürdü, ordan uzaktan
Kastilya'nın çöküк yüzü
Kocaman deri bir okyanus gibi.

Çiçeklerin eviydi
Evimin adı. Fışkırırdı
Sardunyalar her yandan;
Evim güzel bir evdi
Köpekler vardı, çocuklar vardı.

Anımsar mısın, Raoul?
Anımsar mısın Raphael?
Anımsar mısın, Federico(*)?
Federico, şimdi toprakta uyuyan sen
Anımsar mısın balkonlu evimi,
Nasıl da boğazlardı orda haziran güneşi
Ağzındaki çiçekleri.

* Federico Garcia Lorca.

Kardeşim, kardeşim!
Her şey
Kızgın seslerdi yalnızca, eşyaların tuzuydu
Çırpınan ekmek yığınlarıydı;
Argüelles mahallesinde otururdum,
Mahallemde pazarlar kurulurdu,
Bir de heykeli vardı
Solgun bir hokkaya benzerdi
Yuvarlanırdı kaşıklarda yağ,
Ayakların ellerin derin gürültüsü
Doldururdu sokakları.
Metreler, litreler, yaşamın derin özü.
Ve balıklar küme küme balıklar

Ve çatılar
Ve içinde yorgun bir okun
Dikildiği soğuk güneş,
İnsanı deli eden o ince fildişisi patateslerin,
Denize dek yuvarlanıp uzanan
Çalkantılı domates dalgaları.

Derken bir sabah
Her şey alev aldı birden
Bir sabah korlar
Yalayıp yutarak insanları
Çıktı topraktan,

O günden beri ateş
O günden beri barut
Ve o günden beri kan.

Haydutlar uçaklarıyla, Magriplilerle
Haydutlar yüzükleriyle ve düşeslerle
Haydutlar kara keşişleriyle ve dualarla
İndiler gökten yere öldürmeye çocukları.
Koştu çocuk kanı gibi
Sokaklarda çocukların kanı.

Çakallar ki çakallar bile ürkerdi onlardan
Taşlar ki deve dikeni ısırsa tükürürdü
Yılanlar ki yılanlar bile iğrenirdi onlardan!
Gördüm İspanya'nın kanı ayaklanmıştı
Boğmak için onları
Gururun ve bıçağın dalgaları altında.

Akbabalar
Hainler:
Şu ölmüş evime bir bakın
Yaralı İspanya'ya bir bakın.
Ama her ölmüş evden, çiçek yerine
Çıkıyor kızgın bir maden,
Ama İspanya'nın her yarasından
Çıkıyor bir İspanya daha,
Ama her ölü çocuktan
Bir tüfek çıkıyor bakan
Ama her cinayetten
Bir gün yüreğinizde gerçek yerini
Bulacak mermiler çıkıyor.

•

Soruyorsunuz, niye
Şiirlerim düşten ve yapraklardan
Yurdumun büyük yanardağlarından
Söz etmiyor diye?

Gelin görün sokaklardaki kanı
Gelin görün
Sokaklardaki kanı
Gelin görün sokaklardaki
Kanı!

ÖLEN SAVAŞÇILARIN ANALARINA YAKILMIŞ TÜRKÜ

Hayır! Ölü değil onlar! Ortasındalar barutun
Dimdik
Kızgın perçemler gibi.

Karıştı arınmış gölgeleri
Bakır rengi çayıra
Zırhlı bir rüzgâr perdesi gibi
Öfkeli bir renk barikatı gibi
Ve göğsü gibi hattâ, görünmeyen göğsü gibi
gökyüzünün

Analar! Dimdik buğdayın içinde onlar
Derin öğlen vakti gibi yüksekte onlar
Büyük alanları kucaklıyor!
Çan sesleri gibi onlar, ölü bedenler arasında
Utkuyu çekiçle döven
Kara bir ses gibi onlar.

Barut gibi yılgın bacılar.
Sarsılmış yürekler,
Ölmüş çocuklarınıza güvenin!

Başka şey değil, köklerdir onlar
Kanla boyalı taşların altında
Yayılmış zavallı kemikleri
Daha karışmamış bile toprağa
Ağızları hâlâ kuru barutu ısırıyor
Demir bir okyanus gibi ürperiyorlar
Ve havaya kalkmış yumrukları
ölümü yalanlıyor

Düşmüş nice gövdelerden
Doğruluyor alt edilmez bir yaşam
Analar, çocuklar, bayraklar
Tek bir beden olmuş, yaşam gibi diri:
Gözleri ölü bir yüz gözetliyor zifiri karanlıkları,
Dolup taşıyor kılıcı yeryüzü umutlarıyla.

Bırakın
Bırakın yas mantolarınızı, tüm gözyaşlarınızı
birleştirin
Katı bir madene dönüşünceye dek,
Orda vuracağız gece gündüz,
Orda tepineceğiz gece gündüz,
Orda tüküreceğiz gece gündüz,
Kinin kapıları kırılıncaya dek.

Unutur muyum hiç acılarınızı,
Çocuklarınızı tanırım,
Nasıl gurur veriyorsa ölümleri,
Yaşamları da öyle gurur veriyor bana.
Gülüşleri
Sağır atölyeleri aydınlatırdı,
Adımları, metroda
Çınlardı yanımda her gün.
Orta-Doğunun portakalları ve Güneyin ağları
arasında,
Basımevlerinin mürekkebinde, yapı
şantiyelerinde.
Enerji ve ateşle tutuştuğunu gördüm
yapıtlarının.

Tıpkı sizin yüreğinizdeki gibi, analar,
Nice ölüm, nice yas var benim de yüreğimde,
Yüreğim tıpkı bir orman
Gülüşlerinizi öldüren kanla döllenmiş bir
orman
Ve girer uyanıklığın kudurmuş sisleri ona,
Günlerin kahreden yalnızlığıyla...

Kana susamış sırtlanları dinlemektense,
Afrika'da alçaklığını uluyan
Hayvan hırıltısını dinlemektense,
Dinlemektense öfkeyi, horgörüyü, ya da
sızlanmaları,
Ey acıdan ve ölümden geçmiş analar,
Doğan günün soylu yüreğine bakın
Bilin ki ölülerinizdir topraktan gülümseyen
Ve buğdayın üzerinde titreyen
Onların kalkmış yumruklarıdır.

İSPANYA BUYDU İŞTE

İspanya'ydı gergin ve kuru, gündüzleri
görünen
Gümbürtüsü ışık geçirmez davul,
Kartallar ovası o ve kartal yuvaları,
Büyük rüzgârların bastırdığı sessizlik.

Acısıyla, ruhuyla seviyorum
Katı toprağını senin, yoksul ekmeğini senin,
Ve yoksul halkını senin,
Varlığımın en derin yerlerinde
Yitik çiçeği var, zamanın buruşturduğu
Devinimsiz köylerinin
Ve maden kırların var
Uzanmış ayca ve çağca,
Parçalanmış kırların, boş bir tanrıça.

Katı iskeletin var ve hayvanca yalnız
bırakılmışlığın
İşleyen kafanın yanı sıra,
Sessizliğin soyut taşlarıyla çevrili,
Buruk şarabın var, tatlı şarabın,
İnce bağların var, zorlu bağların.

Tüm bölgeleri arasında dünyanın
Arınmış güneş taşı, İspanya
Madenlerin ve kanların aktığı,
Utkulu, mavi
Emekçileri taçyapraklarının, mermilerin,
İspanya, tek
Diri, uyur uyanık, ve görkemli İspanya:

Huélamo, Carrascosa,
Alpedrete, Buitrago,
Palencia, Arganda, Galve,
Galapagar, Villalba.

Peñarrubia, Cedrillas,
Alcocer, Tamurejo,
Aguadulce, Pedrera,
Fuente Palmera, Colmenar, Sepülveda.

Carcabuey, Fuencaliente,
Linares, Solana del Pino,
Carcelen, Alatox,
Mahora, Valdeganda.

Yeste, Riopar, Segorbe,
Orihuela Montalbo,
Alcaraz, Caravaca,
Almendralejo, Castejón de Monegros.

Palma del Rio, Peralta,
Granadella, Quintana
De la Serena, Atienza, Barahona,
Navalmoral, Oropesa.

Alborea, Monovar,
Almansa San Benito,
Moratalla, Montesa,
Torre Baja, Aldemuz.

Cevico Navero, Cevico de la Torre,
Albalate de las Nogueras,
Jabalcoyas, Teruel,
Comporrobles, la Alberca.

Pozo Amargo, Candeleda,
Padroñeras, Compillo de Altobuey,
Loranca de Tajuña, Puebla de la Mujer Muerta,
Torre la Cárcel, Jávita, Alcoy.

Puebla de Obando, Villar del Rey,
Meloraga, Brihuega,
Cetina, Villacañas, Palomas,
Navalcán, Henarejos, Albatana.

Torredonjimeno, Trasparga,
Agramón, Crevillente,
Poveda de la Sierra, Pedernoso,
Alcoloa de Cinca, Matallanos.

Ventosa del Rio, Alba de Tormes,
Horcajo Medianero, Piedrahita,
Minglanilla, Navamorcuende, Navalperal,
Navalcarnero, Navalmorales, Joquera.

Argora, Torremocha, Argecilla,
Ojos negros, Salvacañete, Utiel,
Laguna Seca, Cañamares, Salorino,
Aldea Quemada, Pesquera de Duero.

Fuenteovejuna, Alpedrete,
Torrejón, Benaguacil,
Valverde de Jucar, Vallanca,
Hiendelaencina, Robledo de Chavela.

Miñogalindo, Ossa de Montiel,
Mentrida, Valdepeñas, Titaguas,
Almodóvar, Gestalgar, Valdemoro,
Almurodiel, Orgaz.

ULUSLARARASI TUGAYIN MADRİD'E GELİŞİ

Sabahında soğuk bir ayın
Can çekişen bir ayın sabahında.,
Yüzünde çamur ve duman lekeleri,
Bir ay ki dizinde derman yok, hazin bir
kuşatma ve yıkım ayı,
Evimin buğulu penceresinden
Duyulurken dişleri ve tüfekleri kanlı
Afrika çakallarının ulumaları
Bir barut düşünden özge umudunuz
kalmamışken,
Ve hâlâ inanırken ağzı kanlılarla, şirretlerle
dolu dünyaya

Kırıp soğuk Madrid aylarının kırağısını,
Şafağın sisleri içinde,
Gelişini gördüm şu gözlerimle, şu bakan
yüreğimle
Gelişini gördüm aydınlık savaşçıların, yaman
şavaşçıların
Boylu boslu, kararlı, olgun, kızgın kaya gibi
savaşçıların.

Zaman lanet zamandı, zaman kara zamandı,
Feci bir kor gibi yokluğu taşıyordu kadınlar
yüreğinde
Bütün ölümlerden acı, bütün ölümlerden katı
bir İspanyol ölümü
Kaplamıştı buğdayıyla övünen tarlaları.

Sokaklarda insanın kırılmış kanı
Evlerin delinmiş yüreğinden fışkıran suya
karışıyordu
Kemikleri, ezilmiş çocukların
Anaların sessizliği, yürekler acısı, yaslı
Bir daha açılmayacak gözleri kimsesizlerin,
Hüzün gibiydi, yıkım gibiydi,
Tükürülmüş bir bahçe gibiydi bu,
Öldürülmüş inanç gibiydi, öldürülmüş çiçek
gibiydi.

İşte böyle bir anda.
Sizi gördüm
Arkadaşlar
Gözlerim gururla dolup taşacak artık
Sizi gördüğüm için o sisli sabah
Doğuşunuzu gördüğüm için Kastilya'nın temiz
alnında
Sessiz ve kararlı
Şafağın önündeki çanlar gibi
Gür sesiniz ve mavi gözlerinizle
Doğuşunuzu gördüğüm için uzaklardan,
Toprağın bir köşesinden ve yitik yurtlarından
ve düşlerinizden
Gördüğüm gibi gelişinizi
Tüfek ağırlığıyla, yanmış tatlılık ağırlığıyla
Gelişinizi, bu kenti savunmaya
Tazıların kanlı dişlerinde
Özgürlüğün can verdiği bu kenti savunmaya.

Kardeşler, bundan böyle
Gücünüz, yunmuş arınmışlığınız, görkemli
öykünüz
Çoluk çocuk, yaşlı genç, kadın erkek, herkesin
Diline destan olsun,
Tüm umutsuz varlıklara ulaşsın, insin sülfirik
asitin
Kemirdiği maden ocaklarına, çıksın
insanlık dışı medivenlerini kölelerin
Yazsın bütün yaldızlar, Kastilya'nın ve
dünyanın tüm başakları
Adınızı, yaman savaşınızı

Kızıl bir meşe gibi güçlü ve kök salmış
utkunuzu
Doğurduğunuz yeniden özverinizle,
Toprağa güveni, yitik ruhu yitik inancı,
Ve gürlüğünüzle siz, soyluluğunuzla,
ölülerinizle
Kayaları katı ve kan bir vadide yuvarlanan
Çelik kanatlı umut kanatlı sonsuz bir güvercin
ırmağı gibisiniz.

RIO JARAMA SAVAŞI

Zeytin ağaçlarının tıknefes platini
Toprakla İspanya ölülerinin
Arasında Jarama, yalın kılıç, set vurdun
Dalgasına canakıyıcıların.

Sana geldiler Madrid'ten insanlar
Yüreği barut yaldızlı insanlar.
Kül ekmeği, direniş ekmeği gibi
Sana geldiler.

Jarama, demirle dumanın arasında
Bitkin bir dal gibisin billurdan
Beşibirlik gibisin madalyonlardan
Yiğitler için.

Ne alev alev akan madde selleri
Ne havaya uçan patlayıcılar,
Ne de cehennem topları
Durdurdu sularını.

Sularını kana susamışlar içti,
İçtiler suyunu onlar;
İspanya'nın sularını içtiler ve zeytinlikler
Onları unutuluşa boğdu.

Bir zaman ve su saniyesi içinde,
Akan kanı hainlerin, Magriplilerin
Çırpındı ışığında senin, balıkları gibi
Acı bir kaynağın.

O, ülkenin buruk unu
Maden ve kemikten öğütülmüştü,
Müthişti ve tahıldı, savundukları
Soylu topraklar gibi.

O egemen, görkemli kentlerini
Nasıl anlatsam Jarama,
Dilim güçsüz, elim solgun,
Burda ölülerin var uyuyan,

Ve üzgün bir gökyüzü var,
Ve taştan barışın var, akıntının dümen suyu,
Ve gözleri var Jarama, köyünün sonsuz gözleri
Bekleyen sahillerini,

ALMERİA

Bir tabak piskopos hazretlerine, bir tabak
çarpık ve acı.
Bir tabak demir artıklarıyla, küllerle,
gözyaşlarıyla,
Bir tabak silme hıçkırık ve silme yıkılmış
surlar.
Bir tabak piskopos hazretlerine, bir tabak kan
Ameria'dan.

Bir tabak bankacıya, bir tabak çocuk yanağı
Mutlu Güney çocuklarının yanağı
Bir tabak şimşekler çakan,
Azgın sularla, yıkıntılarla ve korkuyla,
Bir tabak kırılmış ışın, ezilmiş kafa
Bir tabak kara, bir tabak kan Almeria'dan.
Her sabah, her karanlık sabahında
yaşamınızın

Masanızda olacak dumanı tüte tüte ve harlı;
İteceksiniz öteye o kibar ellerinizle
Bir daha görmemek için, nicedir sindirmemek
için.
Alıp başka bir yana koyacaksınız, örneğin
ekmekle üzümün arasına.

Bu sessiz kan tabağını,
Her sabah, her sabah
Masanızda olacak kan tabağını.
Bir tabak albaya ve albayın karısına,
Bir garnizon töreninde, tüm törenlerde,
Yeminler ve tükrüklerin üstünde, küçük
günün şarap parıltısıyla.

Onu göresiniz diye, dünyada titrek ve donmuş.
Bir tabak hepiniz için siz burdaki zenginler, siz
ordaki zenginler.
Elçiler, bakanlar, sofranın canavar konukları,
Dört dörtlük hatunları rahat çayların,
Kemrilmiş, kirletilmiş ve kirlenmiş bir yoksul
kan tabağı
Her sabah, her hafta, her zaman
Önünüzde bulunacak
Bir tabak kan
Almeria'dan.

SÖVÜLMÜŞ TOPRAKLAR

Suya gömülmüş bölgeler,
Bitmez tükenmez acıda, sonu gelmez
sesizlikte,
Arı damar atışları, sen parçalanmış kaya.
Siz, buğday, yonca yerine, kuru kan izlerini
Siz suç izlerini sürükleyen topraklar;
Sen verimli Galiçya, yağmur suyu gibi duru
Hep tuzlu, gözyaşlarıyla;
Sen Estrémadure, yüce gök ve alüminyum
kıyısı
Mermi yanığı gibi kara,
Aldatılmış, yaralı ve yakılıp yıkılmış;
Sen aklını yitirmiş Badajoz, arasında ölü
çocuklarının
Yatıyorsun geçmişi tazeleyen bir göğe bakıp;
Sen ölümün arı gibi işlediği Malaga,
Sen çıldırmış analar, yeni doğmuş çocuklarıyla
Toprağın kapısını çalıncaya dek
Yıkımlar arasında kovalanmış Malaga.

Yas ve gözyaşları, gözyaşları ve yas
Sözler, can çekişmeler, büyük öfkeler
Sokakta kemik yığını oluncaya dek
Toza gömülü bir taş oluncaya dek
Ölüm, öfke
Hiddet ve yas uçacak her yanda.
Ne kadar büyük bu mezar, bu acı ne kadar
çetin,
Ne hoyrat, yıldızlarda şu dörtnal giden atlar!
Hiçbir şey,
Ne deniz, ne kumsalın, zamanın adımları,
Ne mezarlıktaki yakıcı çelenk
Ne de utku,
Hiçbir şey dolduramaz
Kanın korkunç boşluğunu,

SANJURGO' CEHENNEMDE

Duman duman tütüyor, kıskıvrak bağlı
Hain uçağına, ihanetlerine,
Tükeniyor hainler haini.

Yanıyor, fosfor gibi, böğürleri,
Yanıyor, karanlık hain ağzı
Kargışlar içinde yamru yumru.

Alıp getiriyor onu uçaklar
Sonsuza dek sürecek alevlere,
İhanetler içinde yanıyor.

(*) Cumhuriyet yönetimine karşı ilk ayaklanan ve ayaklanmayı yöneten Sevil Garnizonu komutanı yakalandı, cumhurbaşkanı hakkındaki ölüm cezasını ömür boyu hapse çevirdi. Portekekiz'e kaçtı. Cumhuriyete karşı ikinci bir ayaklanma daha olunca, bu ayaklanmanın başına geçmek için, İspanya'ya gelmek üzere uçağa bindi. Ancak uçağı arızalandı, kazada yanarak öldü. Ayaklanmanın başına böylece Franco geçti (Ç.N.)

FRANCO CEHENNEMLERDE

Kara bir kapı yoksa toprağın yüzeyinde,
Ne yanardağ büyücülerinin yuvasındaki, ateş,
Ne kızgın sirke, gafil, ne doymak bilmez ayna,
Ne de barsaklarında bir evlilik yüzüğü
Ya da başı koparılmış bir çocuğun oyuncağını
arayan kaplumbağa,
- Şu uluyan ölüm döşeğindeki bir kadın sesiyle
ağlayan kaplumbağa
Kurtarabilir seni.

Sahi,
Neler gördün, cehennemlerde neler var?
Paralı askerlerinin ulumalarında ve kutsal
sütünde
İspanya analarının, sütte ve çiğnenmiş
memelerde
Yollarda, bir küçük köy daha var,
Bir sessizlik daha, kırık bir kapı.

Burdasın işte, hazin suratlı,
Uğursuz mezarlık tavuklarının çöplüğü,
Balgamlı tükrük, kanın silmediği ihanet
rakamı,
İn misin, cin misin. kimsin?
Gidi sefil, tuz yaprağı gidi toprağın köpeği
Karanlıktan fırlama solgunluk...

Geri geri çekiliyor cehennemin alevi,
Sararıp soluyor acının çemberleri
Tuzlu susuzluğu cehennemin.
İnsansal olan her şey seni kovalasın iblis,
Ateş yakıp tüketmesin,
Parlak cam ve vahşi köpük
Dağıtmasın seni hiç,
Kaybolma, hep zamanın ölçeğinde kal.

Yalnız kal, yapayalnız, gözyaşlarıyla
Ölü eller zincirine, çürük gözler zincirine
Dizilmiş gözyaşlarıyla yapayalnız kal
mahzeninde cehennemin
Sessiz sessiz irin ve kan yiyerek
Lanetlenmiş, yalnız kalmış bir sonsuza dek.

Uyuyamazsın yağma yok
İğneler yırtsa da gözlerini: uyanık olmalısın
Hep uyanık, sonsuza dek, Franco
Güzün kurşuna dizilmiş lohusaların
Çürük bedenleri arasında.
Lohusalar, bütün üzgün çocuklar, kolları
bacakları kırık, kopuk,
Kaskatı, asılmışlar tavana
Seni bekliyorlar senin cehenneminde
Bu soğuk tören günü: bekliyorlar gelişini.

Çocuklar bombalarla kömüre dönmüş,
kara
Kanlı beyin parçaları
Tatlı barsak geçitleri
Hepsi seni bekliyorlar, ki hepsi
Yaşarken nasıllarsa yine öyleler
Sokakta, karşıdan karşıya geçeceklermiş gibi
Ya da top oynayacaklar
Meyve yiyeceklermiş gibi
Güleceklermiş ya da doğacaklarmış gibi.

Gülücükler! Gülücükler de var
Silinmiş kanla,
Tüm dağılmış dişleriyle bekleyen,
Maskeler var, anlaşılmaz bir maddeden
yapılmış,
Barutla oyulmuş yüzler, hayaletler var sayısız;
Karanlık hayaletler, gizlenmiş hayaletler,
Hiç çıkmayacaklar var ören yataklarından.
Seni bekliyor hepsi, geceyi birlikte geçikmek
için.
Doldurmuşlar geçitleri
Çürümüş yosunlar gibi.

Bizimdir onlar, bizim etimizdiler, bizim
sağlığımızdılar.
Barışıydılar örslerimizin, havamızın
ciğerlerimizin
Okyanusuydu onlar.
Kuru toprak
Onlarla çiçeklenir; şimdi, topraktan da uzakta..
Yalnızca yıkılmış bir töz, yalnız katledilmiş
madde.
Yalnız ölü un oldular,
Ve seni bekliyorlar senin cehenneminde.

Büyük korku ve acı yiyip bitirir insanı
Ama seni bekleyen ne korku var, ne acı
Lanetinle baş başa, yapayalnız kal,
Yalnız ve gözlerin açık, bu ölülerin içinde
Ve kan yağmur gibi yağsın üstüne
Ve ölü bir yırtık gözler ırmağı
Aksın sana, kuşatsın seni, sonsuza dek
Yerine çivilesin.

YIKINTILARA YAKILMIŞ TÜRKÜ

Yaratılmış, hükmedilmiş ne varsa,
Yıpranmış, iliklerine kadar ıslanmış
Görülmüş ve yeniden görülmüş ne varsa
Uyuyor —zavallı üzgün mendil—
Toprak ve kara kükürt dalgalar arasında.

Bir düğme ya da meme
Gökyüzüne doğru kalkarsa nasıl, nasıl
çoğalırsa çiçek
Arasında dağılmış kemiklerin,
Öyle doğar dünyanın şekilleri.
Oy! Göz kapakları,
Sütunlar oy!
Oy! Derin maddeler,
Lehimlenmiş ve de saf, çanlara dönüşünceye
dek
Ve sen gök mavisi boyutlarında alüminyum,
Dirilerin düşlerine karışmış çimento.

Birikiyor toz,
Büyüyor silgi, çamur, nesneler,
Duvarlar doğruluyor
Kara insan derisinden asma çardakları gibi.
Şurda burda, içerde, ortada
Bakırdan ve demirden, artık kullanılmaz
olmuş kâğıtlar
Uzanmıştı;
İğrenç inilti, geceden eczaneye taşınmış
reçeteler,
Beklerken sayrılık ateşi
—Kurumuş ruhsal şakak— insanın
Bir daha açmamak üzre yaptığı kapıyı.

Her şey var idi, her şey yok oldu
Her şey soldu hoyratça.
Yaralı avadanlıklar, gece resimleri,
Kirli köpük, devrilmiş sidik,
Yanak, pencere camı, yün kâfur,
Tel ve bakır çemberler, her şey,
Her şey bir çark dönüşüyle yeniden toza
dönmüş,
Düzensiz ve dağınık düşünce madenlerin,
Her şey birleşmiş hiçlikte her şey yok olmuş
Bir daha hiç doğmamak üzre.

Kutsal susuzluk,
Un kuşaklı güvercinler: çiçek tozu
Ve salkım yılları, bakın
Nasıl da soyuluyor kabukları ağacın.
Kökler yok
İnsan için, güçlükle duruyor her şey
Üstünde bir yağmur sarsıntısının.

Nasıl da çürüdü gitar
Güzeller güzeli kızın ağzında,
Yılanı deliğinden çıkaran tatlı dilin
Sözcükleri nasıl yok oldu bakın.
Şu, kirecin üstündeki, şu, devrilmiş ağaçlar altındaki
Köpüklü izine bir bakın.

HALKIN SİLAHLARININ UTKUSU

Toprağın anısı gibidir, madenin ve sessizliğin
Taşlı görkemli gibidir,
Halktır, yurttur ve yulaftır utkun.

Bayrağın ilerliyor, delinmiş.
Göğsün gibi zamanın ve toprağın
Yıkımı üstündeki

işçiler cephede

Nerde madenciler, nerde
Halat yapanlar,
Bakırı döğenler,
Ağlara buyruk verenler nerde?

Nerde şarkı söyleyenler tepesinde yapıların
Tükürerek ve söğerek
Çimentoları üstünde
Şarkı söyleyenler nerde?

Gönüllü ve gecelerin
Demiryolu işçileri?
Ya levazımcılar?
Nerde?

Bir tüfekle, bir tüfekle. Gri yürek vuruşları
Arasında ovanın
Bakıp yıkıntıların arasından;

Nişan alıyorlar katı bir düşmana
Dikenlere nişan alırcasına,
Yılanlara nişan alırcasına.

Gündüz ve gece,
Şafağın üzgün külünde
Kireç tutmuş öğlenin erdeminde.

Utku

Görkemlidir yengisi halkın,
Adımlarının büyük utkusunda
Kör patates ve kutsal üzüm
Parlıyor toprağın dibinde.

BİR SAVAŞTAN SONRAKİ MANZARA

Dişlenmiş uzay, püskürtülen birlik
Tahıllara doğru, ve bitkin nallar
Ve donmuş nallar kırağı ve taşların arasında,
Buruk ay.

Kısrak ay'ı, yaralı, kireçleşmiş,
Kuşatılmış o yorgun, saldırgan dikenlerle
Madenler, gömülmüş kemikler, yokluk, acı
çamaşır,
Mezarcıların dumanı.

Nitratların kekre bağlı ardında,
Tözeden tözeye ve sudan suya,
Samanı savrulmuş buğday kadar hızlı,
Parçalanmış ve kavrulmuş.

İnce eleklerden elenmiş kabuk,
Kara kül, yok olmuş, saçılmış kül,
Artık soğuk ve tok bir sessin
İğrenç besini yağmurun.

Gözdür, yanılır, unutur,
Diz çöktüm diz kapaklarım, yüz sürdüm göz
kapaklarım
Yaralı yüreğim, toprağın kokusunu soluyan
kanım
Tanık olsun gördüğüme.

TANKSAVARLAR

Eskil sedefin tüm kürekleri,
Deniz ve gök taçları,
Defne yeli,
Meşeler, sizin için, sizin için
Tanksavar yiğitleri, yiğitler, gece ağzındaydınız
Savaşın,
Ateşin melekleri, gözüpekler,
Toprağın lekesiz oğulları.

Ordaydınız, tarlalara serpilmiş,
Karanlık tarlalara sancılı bir tohum gibi
Serpilmiş.
Zincirinden boşalmış canavarın önüne, göğüs
göğüse
Patlayan solgun bir paçavra değil
Yüreğinizi attınız, derin yüreğinizi,
Duman duman tüten yüreğinizi
Yüreğiniz tüfek kayışı, yüreğiniz barut mavisi.

Dikildiniz
Dil gibi ince ve kutlu
Vahşetin dağlarına karşı
Toprağın çıplak oğulları, utkunun çıplak
oğulları.

Zeytinden
Ve pul dolu, ağlardan
Başka bir şey görmemiştiniz daha.
Tahtadan ya da demirden
Tüm aygıtlar sizin buyruğunuzdaydı,
Sizin buyruğunuzdaydı, toprak, hasat, yapılar.
Ormanlık güzel Gırnata ve sabahın soğanı
Sizin ellerinizde yeşeriyordu,
Sonra, birden
İşte siz yıldırımlarla yüklü
Utkuyla sarmaş dolaş siz,
Öfkeli güçlerle ışıl ışıl siz
Tek başına ve acımasız
Yüz yüze kaldınız yoğun karanlıklarla.

Özgürlük, madenlerden devşirip topladı sizi
Ve barış diledi sabanlarınız için.
Çığrıştı yollarda, sokaklarda;
Çığrıştı sofalarda;
Yankılanıp durdu sesi portakallardan rüzgâra
Rüzgârdan portakallara.
Sesleniyordu özgürlük insanlara, olgun
bağırlarına.

Siz koştunuz
Ve sizler burdasınız.

Utkunun öz oğulları
Kaç kez ölmüş, kaç kez silinip gitmiş
ellerdekiler
Siz, en gizlicesine kırılmış kıkırdaklar,
Dilsiz ağızlar,
Yok etmek istercesine unufak, sessizliğiniz:
Ama birden, yeniden çıkıyorsunuz ortaya,
kopan kasırgalarla
Bir başka kez, başkalarıyla,
Ey, siz
Yürekler ve köklerin o erişilmez derinliğinde
Yatan kardeşlerimiz.

MADRİD 1937

Düşünüyorum, bakıp bakıp da, tüm olup
bitenleri
Tüm gelip geçenleri,-
duyuyorum iliklerime kadar, duyuyorum
kanayan yüreğimde
Hâlâ ürperip duran şu yerlerdekileri —ey
kalem, ey ses—
Topraktan ötedekileri yani toprağın içindekileri
Yeni bir kış başlıyor bugün.

Artık hiçbir şey yok bu kentte
Sevdiğim şeyler olan bu kentte
Ne ekmek var ne ışık,
Düşüyor soğuk bir kristal
Kurumuş sardunyaların üstüne.
Güllelerin oyduğu kara düşlerin gecesi
Kanlı öküzler gibi;
Mevzilerin şafağında kimse yok,
Hiçbir şey yok kırık bir kağıdan başka;

Yalnız köpük ve sessizliği çağların
Bu yakılmış, kanı emilmiş evlerde
Kırlangıçlar yok, gökyüzüne bakıyor kapıları,
evler boş.
Pazar kurulmuş bile, sergiliyor zavallı
zümrütlerini
Portakalları, balıkları
Yan yollarından geçip getirilmiş portakalları,
balıkları
Sunuyor ellerine kadınların, dulların.
Madrid, yasaların kenti, bağrı oyulmuş, yaralı,
Kırık, yenik düşmüş Madrid, güllerle delik
deşik edilmiş,
Kana batmış, camları parçalanmış kent
Gecesiz kent bütün gece
Sessizlik kenti, bombalar kenti, yiğitler kenti.
Yeni bir kıştır bu şimdi,
Bir kış ki daha çıplak, bir kış ki daha yalnız
Unsuz bir kış, buzlu ve boş askerlerden
Ay ile,

Her şeye ve herkese.

Yoksul güne, yitik kanımız,
Korkunç yürek, öldürülmüş yürek, ağıt
yakılmış yürek.
Ağır bombalar gibi gözyaşları
Düştü karanlık toprağa
Ölen güvercinlerin gürültüsüyle,
Bir el kavrıyor ölümü sımsıkı, sonsuza dek
Kavrıyor her gün, her gece,
Her hafta akan kanı,
Her ay akan kanı kavrıyor.
Sizlerden söz etmiyorum, uyuyan yiğitler
Ve uyanık yiğitler, suyu ve toprağı titreten
Belirsiz istemiyle;
Sokaktaki zamanı dinliyorum şu saatte,
Biri bir şeyler söylüyor bana, kış
Geliyor yeniden otellere
Bir zamanlar kaldığım otellere;
Kenttir dinleyen ne varsa
Şeytansı bir suyla kuşatılmış kent
Taçlanmış ateşle ve yılan köpüğüyle

Bir yılı aşkın bir zamandır işte
Maskeli hayaletler değiyor insan kıyına
Ölüyorlar dokununca elektrikli kanına:
Mağripli çuvallar, hain çuvallar
Yuvarlandı taştan ayaklarında: ne dumandır
ne ölüm
Fetheden kavrulmuş duvarlarını.

Kimler vurdu seni Madrid?
Kim mi, onlar bu halkı yok etmek isteyenler,
Onlar, ağzı kanlılar. Pusuya yatmışlar, beyaz
kent,
Çakal suratlı piskopos, derebeyi, kazurat
efendiler,
Dinarları şıngırdatan hainler pusu kurmuşlar
sana
Bir yağmurlu yobazlar kayışı asılmış
duvarlarına
Bir çürümüş elçiler bölüğü
Bir köpekler hıçkırığı duvarlarında.

Selam sana, bulutlarla, yıldırımlarla selam,
Selam havaya kalkmış yumruklarla, kılıçlarla
selam,

Ey öpülesi yaralı alın, kanlı ağ
Gölgesi üzgün kayalara vurmuş,
Acı anılarla yüklü tatlılık,
Şimşeklerle silahlı beşik
Oy anam, oy kalem benim, kan soluğum oy
Arıların doğduğu kan soluğum.

Pierre'sin, Jean'sın şimdi sen
Sen ki yaşayan, gören doğuran, uyuyan ve
yiyen
Senin bağrında onlar, uykusuz gece gündüz
nöbet
Tutanlar. Dökülmüş her kalıpla çimentonun
içinde
Dikenli telörgüleriyle Güneyde, ortada ve
yörelerde
Yalnız kalanlar. Sizler gizli kapaklısı olmayan
Açık, şimdi gökyüzünden uzak olanlar,
Boynundaki kement gibi insanlar
Koruyor alevlerle kaplı kenti, Madrid'i
Yıldızların yumruğu altında, ateşin harı
altında

Katılaşmış Madrid'i,
Sonsuz bir defnenin nakışladığı
Tıpkı ölü bir gül gibi, örselenmiş utkunun
Toprağı, bekçi Madrid'i.

HALKIN ORDUSUNA GÜNEŞ TÜRKÜSÜ

Halkın silahları! Burda, Burda tehdit, kuşatma
Karışıp toprağa çöküyor
Acı dikenlerinde ölümün.
Selam! Selam!
Selam! diyor analar sana,
Selam diyor okullar, yaşlı işçiler, halkın
ordusu, sana
Selam diyorlar, başaklarla, sütle ve limonlarla
Selam diyorlar patateslerle ve defne dalıyla
Toprağın dilini konuşan, insanın dilini
konuşan
Ne varsa selam diyor sana, merhaba diyor
sana.

Her şey, sanki bir kolye
Ellerden, yüreği atan bir kuşak, inatla çakan
şimşek.
Her şey sana hazırlanıyor ve sana yöneliyor
Demirden gün!
Siperleri berkitilmiş mavilik.
Kardeşlerim, ileri.

İleri, sürülmüş topraklarla,
İleri, bu kuru, düşsüz gecede, bu çılgın, bu
yivli gecede
Asmaların arasından ileri,çiğneyin kayaların
soğuk rengini
Selam! Selam! Merhaba! Koşun. Zemherinin
sesinden daha keskin.
Gözkapağından daha duyarlı
Yıldırımın çatal dilinden daha güvenli,
Çevik yakut kadar dakik,
Bakıp orta İspanya'yı sulayan çelikleşmiş suya
Bakıp çiçeğe ve şaraba,
Bakıp toprağın zemberek yüreğine,
Bakıp köklerine, tüm yaprakların,
Toprağın kokulu ürünlerinin
İleri.

Selam askerler selam, selam kırmızı nadaslar,
katı yoncalar
Selam yıldırımla kavrulmuş halklar
Selam, selam, selam.
İleri. İleri. İleri. İleri.
Maden yatakları üstünde, mazarlıkların
üstünde,
İğrenç ölüm iştahının önünde,
Hainlerden kalma miras önünde,
Halk, sen tek söz sahibi halk, ey yürek ve
tüfekler,
Tüfekler ve yürekler ileri.

Sizler fotoğrafçılar, sizler maden işçileri,
Kömürün ve taşın kardeşleri.
Çekicin hısımları,
Ağaçlar, kıvançlı yitiklerin töreni, ileri,
İleri savaşçılar, binbaşılar, çavuşlar,
Halkın havacıları, gece savaşçıları,
Denizciler, ileri.

Önünüzde
Ölümlü bir zincirden başka bir şey yok
Çürümüş balık çukurundan başka bir şey yok,
ileri.
Burda artık yalnızca can veren ölüler var,
Kanlı, korkunç bir irinin bataklıkları var, ileri.
İleri düşman yok artık
İspanya, ileri,
İleri halkın çanları,
İleri meyvenin toprakları,
İleri buğdaygillerin bayrağı,
İleri ateşin büyük harfleri,
Dağlarda ve kekre bir ıtırla yüklü şafakta
Dalgaların üstündeki savaşta, çayırlarda
İpliğini taşıyorsunuz yaman bir katılığın,
Sürekli bir doğumu taşıyorsunuz.

Şu sıra
Derin kök, kordela çıkıyor sessizlikten
Madensel utkuyu beklemek için,
Her aygıt, her kırmızı çark,
Her bıçkı sapı, her saban demiri,
Sürülmüş toprak, kanın her titreyişi,
İzlemek istiyor adımlarını, Halkın Ordusu.
Unutulmuş zavallı insanlara geliyor örgütlü
ışığın
Yıldızın, o çok iyi bilinen yıldızın
Çiviliyor ölüme boğuk ışınlarını
Umudun yeni gözlerini oraya çakmak için.

ODUNCUNUN TÜRKÜSÜ

ODUNCU UYANSA YA(*)
(1948)

... Ve sen Capharnaûm, göklere dek yükselen sen, cehennemlere kadar alçalasın.

LUCA, X, 15

I

Bir yer vardır çok severim, Colorado River'ın batısında.
Koşar gederim oraya yürek dolusu
bütün varlığımla
ve herşeyimle uğruna inandığım,
Yüksek kayalar var orda, kırmızı,
binlerce elin yaban havası
üstüste yığdı çağlardır bu taşları,
ve sıçrayıp uçurumun dibinden kör kırmızı
bakır oldu, demir oldu, güç oldu.

(*) Neruda bu şiiriyle Stalin barış ödülünü almıştır.

Sen Amerika, manda gönü gibi yayılmış sen,
sen dörtnal giden atların usul ve aydınlık
gecesi,
içiyorum seni, yeşil çiy dolu tasını
yıldızlı göklerine dek.

Buruk Arizona'dan, boğum boğum
Wisconsin'den
rüzgara ve kara kafa tutan Milwaukee'ye dek
yürüdüm yuvarlayıp anaç toprağı
yürüdüm West Palm'in alevli bataklıklarında
çamlıklarında Tacoma'nın,
çelik kokusunda ormanlarının

yürüdüm yuvarlayıp mavi yaprakları,
çağlayanların kayalarını,
ezgi ezgi titreyen kasırgaları,
manastırlar gibi dua eden ırmakları,
ördekleri, elmaları, toprakları, suları
doğan buğdayla gönenen sonsuz erinci
yürüdüm.

Ordan, ordaki taşımdan saldım havaya
gözleri, kulakları, elleri
duymak için sesini kitapların
trenlerin, karın, savaşımların,
fabrikaların, gömütlerin, sebzelerin, adımların,
Manhattan'dan seyrettim gemiler üstündeki
ayı
şarkısını dinledim dokuma tezgahının
izledim toprağı yiyen demir kaşığı
o akbaba boyunlu delme makinasını,
ordan gördüm ne varsa: kesen, basan, koşan,
diken:
yinelenen ve doğan varlıkları ve çarkları.

severim küçük evini çiftçi'nin. Uyur dünkü
anneler
ve demirhindi şurubu gibi
burcu burcu kokar ütülü çarşafları;
soğanlar asılı binlerce ocakta yanar tatlı tatlı
ateş.
(Irmağın kıyısında şarkı söylerken erkekler
dipteki taşlar gibi boğuktur sesleri;
ve geniş yapraklarından püskürüp tütün
ateşin cini gibi sinerdi o ocaklara.)
Bir girin Missouri'ye, peynire, una bir bakın
arpayı yükleyen adama bir bakın,
bir bakın mis kokan masalara, kemanlar gibi
kırmızı,

silkinip mavi civciv
ekmeğin ve yoncanın kokusunu yayıyor;
çanlar, gelincikler, demirhaneler,
ve kocaman orman sinemalarında
açıyor çenesini aşk
topraktan doğmuş düşte..

Barışını sevdik maskeni değil.
o savaşçı yüzün sevimli değil.
Güzelsin ve büyüksün, sen Kuzey Amerika.
Irmaklarının kıyısındaki
ak gİysili çamaşırcı kadın gibi
doğuştan alçakgönüllüsün.
Bal ışınlı barışın, tatlılığın
bilinmeyenin içinde.

İnsanını seviyoruz elleri Oregon'un balçığı gibi
kırmızı,
siyah çocuğunu seviyoruz,
fildişi ülkesindeki şarkılarını
alıp sana getiren çocuğunu,
seviyoruz kentini, özünü, ışığını,
makinalarını, enerjisini batının,
barışçı kokan balını, köy balını
traktördeki dev çocuğunu,
Jeffersondan armağan yulafını,
Okyanusunun sesini yansıtan
gürültülü çarkını seviyoruz,
fabrikanın dumanını, yeni bir topluluğun bin
nolu öpücüğünü sevdik,
sevdiğimiz kan emekçi kanındır,
sevdiğimiz el yağlı işçi elindir.

Uzun yıllardan beri çayırların gecesinde
ve büyük bir sessizlikte konar heceler, şarkı
konar şarkımız ve şarkısı bizden öncekilerin
manda gönüne.
Bir deniz çamıdır Melville,
nice tekneler doğar dallarından,
Buğdaylar kadar sayısız Whitman,
zifiri matematiğiyle Poe,
Dreiser ve Wolfe ve yeni Lockridge
derinliğe adanmış karanlığa bağlanmış onlar
ve niceleri
taze yaralarıdır kendi yokluğumuzun,
şavkıyor üstlerinde aynı şafağı kürenin,
onlardan yaratıldık etimiz kemiğimizle.

Onlar ve yapraklar arasından
nice şeylerin döndüğü şu çayırlardan
bazan ürkek ve korkulu, bazen kıvançlı ve
bazen yaslı
güçlü kuşaklar geçti, kör kaptanlar geçti,
bilinmedik ovalarında,
otlakların manda gönü üstünde
nice ölür var, nice işkence görmüş suçsuzlar
nice taze izleri peygamberlerin.

Hemen hemen tüm çocuklar, hemen hemen
hepsi
Fransadan, Okinawa'dan, Mercan Adalarından
(Normal Mailer resmen belirtti bunu)
öfkeli rüzgardan ve dalgalardan
işte geri geldiler... Yeşildi ve acıydı
bu çamur ve ter öyküsü: ve duyamadılar
yeteriyle
şarkısını öykülerin

ve dokunamadılar hiç adalara, taçlara
uğruna ölmeden önce
dokunamadılar ışık ve koku taçlarına;
kan ve dışkı
izledi onları hep, kir ve fareler geldi,
usanç dolu, umutsuz ve savaşan
bir yürek geldi hep arkalarından
İşte döndüler yine, karşıladınız sizler
sonsuz topraklarınızda
ve onlar (geri dönenler), yeniden doğmak için
unutmak için
yaprakları sayısız bir tüveyç gibi
kapandı içlerine.
(...)

IV

Sen Amerika,
yakıp yıkmak için bu soylu sınırı
sürmek için üstümüze Chicago kasabını
sevdiğimiz şarkıları, sevdiğimiz düzeni
yönetmek için
silahlandırırsan adamlarını
taşın altından çıkıp, havadan çıkıp
dişleriz seni
en son pencereden çıkıp
ateş yağdırırız üstüne
çıkarız en derin dalgalardan
mıhlarız dikenlerle seni
çıkarız ambarlardan, buğday
indirir başına kolombiyalı yumruğunu

çıkarız ekmeksiz ve susuz bırakmak için seni
çıkarız cehennemlerde yakmak için seni.

Atma adımını asker tatlı Fransaya
bizi bulursun karşında orada olacağız
sirke versin diye yeşil asmalar
alman kanının hala kurumadığı
yerleri yoksul kızlar sana göstersin diye.
Tırmanma İspanyanın çorak sıradağlarına
yoksa her taş ateşe dönüşür birden
birlerce yıldan beri
savaş veriyor orda yiğitler;
girme zeytinliklere yitersin
geri dönemezsin Oklahoma'ya,
girme Yunanistan'a, yalnız bugün döktüğü kan
değil
ne varsa doğrulup dikilir yoluna.

Avlanmaya gelmeyin Tocopilla'ya
tanır kılıç balığı izlerinizden sizi
ve karanlık madencisi Araucanie'nin
yeni fetihçileri bekleyen eski vahşi oklarını
çıkarır gömdüğü topraktan.
Türküler söyleyip duran şu çobanı unutma
buzhanede çalışan şu işçiyi unutma,
dikilecekler her yerde karşınıza
gözleri ve yumruklarıyla onlar,
bir ellerinde molotof kokteyli bir ellerinde
gitar
yolunuza dikilen Venezüellalılar gibi.
Girme sakın, girme Nikaragua'ya
hala uyuyor ormanda Sandino.
Sarmaşıklarla ve yağmurla doldurmuş tüfeğini
ama
yüzünde gözkapakları yok,

ama kanıyor hâlâ öldüren yaraları,
bıçakların ışığını bekleyen
Porto-Rico'nun elleri gibi.
.....
... Gitme sıradağlarına Meksikanın
şafağa savaş açanlar orda,
Zapata'nın silahları uykuya dalmadı hiç,
Zapatanın silahları zağlı, dikilmiş Teksas'a
doğru.
Sakın girme Küba'ya, denizin gözlerinden
kanter içindeki şeker kamışı tarlalarına dek
uzanan fosfor
tek ve loş bir bakışla bekliyor seni,
tek bir çığlık var sesinde, öldürmek ya da
ölmek.

Gelme

partizanların topraklarına, gürültülü İtalya'ya:
bozma saflarını Romada durdurduğun
ceketli askerlerin,
Saint-Pierre'i aşmaya kalkma;
ki şimdi oralarda köylerin kutsal çekiçleri,
balığın kutsal denizcileri
büyük bozkır ülkesini seviyor
dünyanın yeniden yeşerdiği.

El atma

köprülerine Bulgaristan'ın, geçit vermezler
sana;
geçit vermez Romanya ırmakları
yok etmek için istilacıları
kaynak kanımızı atacağız onlara.
Selamlama köylüyü, biliyor artık nerdedir
mezarı derebeyinin
ve gözü gibi bakıyor sabanına, silahına.
Çek gözlerini gözlerinden, yakar seni yıldız
gibi.

Deneme

Çine çıkmayı: paralı asker Tchang'ı değil,
çürümüş yönetimini değil, işleyen oraklar
ormanını
ve barut volkanını bulursunuz karşınızda.

Ve daha uzaklarda
bulursunuz karşınızda, pırıl pırıl, kararlı,
çelikleşmiş, gülümseyen
şarkı söylemek ve savaşmak için bekleyen
tunduraların taygaların erkeğini, kadınını,
ölümü alteden Volga savaşçılarını,
Stalingrad'ın çocuklarını, devlerini
Ukrayna'nın,
taş duvarları, dimdik kan duvarlarını
kocaman,
demiri ve şarkıyı yiğitliği ve umudu
bulursunuz karşınızda.
Hele bir dokunun şu duvara, kömüre
dönersiniz
kararır Rochester gülüşleriniz
ve o zaman dağılıp bozkır havası
gömer yerin dibine sonsuza kadar karı.

Dikilecek yeniden karşınıza
Büyük Petrodan beri savaşanlar
yeni yiğitler sarsacak toprağı
kurşunlar dökecekler madalyonlarından
soğuk kurşunlar,
gece gündüz vınıldayan kurşunlar
şimdi kıvançlı olan tüm bu yerlerde.
Ve sarmaşıklarla kaplı laboratuvardan
kurtulup zincirlerinden atom
sıçrayacak şanlı kentlerinizde.

V

Bunlar olmasın, bunlar olmasın
Uyansın uykusundan oduncu
Ve alıp baltasını
tahta çanağını Abraham
köylülerle yiyip içsin.
Ağaç kabuğundan başı
döşemelere inen gözleriyle,
meşe ağacının buruşukluklarında
sekoyalardan yüksek yapraklardan tırmanan

Girsin eczanelere, satın alsın ilacını,
Tampa'da otobüse binsin,
ısırsın sarı bir elmayı,
sinemaya girsin,
sohbet etsin insanlarla

Uyansın uykusundan oduncu.

Gelsin Abraham gelsin
kabarsın eski mayası, kabarsın
yaldızlı ve yeşil toprağı Illinois'nın,
kaldırsın baltasını oduncu Abraham
kaldırsın halkın bağrından
yeni esir tüccarlarına karşı
köleye kalkan kırbaca karşı,
basının afyonuna,
kurmak istedikleri kanlı pazara karşı.
Yürüsün şarkılarla, yürüsün gülümseyerek
beyaz delikanlı, siyah delikanlı,
altın duvarlara karşı,
kin üreticilerine karşı
kan tüccarlarına karşı
yürüsün şarkılarla, gülerek, utkularla.

Uyansın Oduncu, uyansın.

VI

Barış, doğan şafaklar için barış,
barış köprüler için, barış şaraplar için,
barış beni eğiten alfabe için,
toprakla ve sevdayla sarıp sarmalayıp eski bir şarkıyı
kanımda tırmanan alfabe için barış,
barış sabahları kente
ekmek uyandırırken sizi,

barış Missisipi ırmağı, köklerin ırmağı için,
barış kardeşimin gömleği için
barış rüzgar mührü gibi kitaptakine,
barış büyük Kiev kolhozu için
barış külleri için o ölülerin
ve öteki ölülerin
barış Brooklyn'in kara demiri için
barış doğan gün gibi
Kapı kapı dolaşan postacı için
Barış kahkaha çiçeği gibi
bir huninin içinde haykıran çizgi için
barış yalnız Rosario'yu yazmak isteyen
sağ elim için
barış bir kalay taşı kadar gizemli Bolivyalı için,
sen evlen diye barış, barış tüm yastıkları için
Bio-Bio'nun,
barış yaralı yürekler için
kanayan yüreği için savaşçı İspanyanın.

barış Wyoming'in küçük müzesine
ve orda, üstüne yürek işlenmiş tatlı yastığa,
barış fırıncı için ve sevdaları için,
un için, doğacak her buğday için
yaprağı arayan her sevi için,
yaşayan ne varsa barış:
barış tüm topraklar için, barış tüm sular için.

İşte böyle, İzininizle artık gideyim,
döneyim evime ve düşlerime
Patagonya'ya döneyim,
ki orda döğer ahırları rüzgar
buz serper okyanusu.
Neyim ben, alt yanı bir şair değil miyim:
tüm insanları seven,
ve sevdiğim şu dünyayı başıboş dolaşıp
işte gidiyorum ülkeme

maden işçilerinin hapsedildiği ülkeme
askerlerin yargıçlara buyruk verdiği ülkeme.
Ve ben seviyorum köklerine dek
küçük ve soğuk ülkemi,
bin kez ölmem gerekse
orda ölürüm,
bin kez doğmam gerekse
orda doğarım,
yabani bir ağacın, bir otun kıyısında,
Güney rüzgarının fırtınalarında,
yeni satın alınmış dünkü çanlar yakınında.

Kimse düşünmesin beni.
Düşünelim hep birlikte
masaya aşkla vuran toprakları.
İstemem emmesin artık kanı
ekmek ve barbunya fasulyesi ve müzik:
dileğim şu, gelsin artık benimle
maden işçisi, küçük kız
avukat ve denizci
oyuncakçılar
birlikte girelim bir sinemaya
ve çıkıp içelim en kırmızı şarabı.

Çözümlenmiş olsa herşey.

DİZELER YAZABİLİRİM...

Dizeler yazabilirim bu gece hazin mi hazin

"Gecede yıldız var ve gökyüzünde yıldızlar
Titriyor uzaklarda" diyebilirim örneğin.

Dönüyor şarkı söylüyor gecenin rüzgarı gökte.

Dizeler yazabilirim bu gece hazin mi hazin
Çünkü aşıktım ona ve bazan o da severdi beni

Bu gece gibi kollarımda olurdu gecelerce
Kaç kez kucaklamıştım gökyüzünün sonsuz
gökyüzünün altında

Sevdi beni zaman olur ben de severdim onu
Nasıl sevmezsin elde mi o kocaman gözlerini
O bakan kocaman gözlerini

Dizeler yazabilirim bu gece hazin mi hazin
Onsuz olduğumu düşünmek. Onu yitirdiğimi
duymak.

İşitmek sonsuz geceyi onsuz daha bir büyüyen
geceyi
Düşüyor yüreğime şiir otlara düşen çiy gibi

Ne çıkar sevgilim unutmamışım seni
Gece yıldız dolu, yanımda o yok

İşte böyle. Şarkılar geliyor uzaktan.
Uzaklardan

İşte böyle. Şarkılar geliyor uzaktan.
Uzaklardan.
Yitirdim yarimi yüreğim dertli.

Gözlerim onu arıyor sokulmak istiyor ona
Yüreğim onu arıyor, yanımda o yok.

Gece aynı gece ağaran gece, ağaçlar aynı
ağaçlar
Değişen senle benim, aynı değiliz artık,
eski aşıklar değiliz.

Artık sevmiyorum onu, doğrudur.
Bir zamanlar severdim
Çok severdim, kulağına varmak için seslenirdi
rüzgara sesim.

Kollarımdaydı eskiden. Başkasının.
Başkasının olacak artık
Sesiyle, o billur gövdesiyle. Kocaman gözleriyle

Artık sevmiyorum onu, ama kim bilir.
Sevda ne kadar kısa, unutmak nice uzun.

Bir geceydi, bunun gibi bir gece. Kollarımdaydı
Yitirdim yarimi yüreğim dertli

Bu acı onun için son acı olsa bile
Bu şiir onun için son şiir olsa bile.

KÖR YONTU

Bin taş yılı önce
bin kez
taş yontucusuydum ben,
ve kör yontuyu da ben yaptım,
ellerimi kullanmadan,
çekiç ve yontu kalemi kullanmadan
yontuyordum o çağlarda,
ve güneşe gözsüz bakıyordum,
yoktum,
yoktum rüzgardan başka bir yerde,
dalgadan başka bir düşüncede,
zamandan
zamandan
zamandan başka aygıtım yoktu.

O sıralarda yonttum kör yontuyu,
bakamıyacak olan yontuyu,
bu
üzgün
kumsalda
anıt kitlesini
benim anıtımı
sürdürecek olan yontuyu:
gücün oğlu
taştan doğmuş
ilk adamın
kör yontusunu,

yitik yapıtını oyacak
yoklayıp duyumsayacak
dünyaya kabul ettirecek olan
ilk adamın
ve ateşi arayacak ilk adamın.

İşte böyle doğdum, taş yontucusu ben
çıplak ve mavi
karanlık kıyılar boyunca,
gölgede kalmış ırmaklar boyunca,
koyu kertenkelelerin kuyruğuyla kamçıladığı
mağaraların dibinde
ve gücüme gitti kendimi bulmak
ve olmak, bakış olmak, parmak olmak,
aramak kendi kanımı,
ve işte o zaman
çağlardır taşın üstüne vurup
şeklimi çıkarırken
yontuya dönüştü kıvancım.

EKMEĞE

EKMEKSİN

unla,
suyla
ateşle
doğrulup kalkıyorsun.
Kalın ve usul,
yassı, yuvarlak,
yineliyorsun
ananın
karnını
geceyle gündüzün
eşit olduğu yerde
yineliyorsun toprağın filizini!

Ekmeksin,
öyle kolay
öyle derin:
fırıncının
beyaz tepsisi üstünde
dizilmişsin sıra sıra
araç gereç gibi
kap kacak gibi
ya da kağıtlar gibi
ve birden,
yaşamın dalgası
tohumun ve ateşin çemberindesin
büyüyorsun, büyüyorsun
aniden
gövde gibi, ağız gibi, döş gibi

toprağın tepeleri gibi
yaşamlar gibi
buharlaşıyor sıcaklık yükseliyor,
her şey ve doğurganlığın yeli
sular altına alıyor seni
devinimsiz kalıyor altın rengin,
doğurup senin biçimlerini
morarmış yara
bastı işte yarasının izini
bütün bir sistemin üstüne
o yaldızlı yarım küre sistemin.

Şimdi
insan eli değmemiş
eylemisin insanoğlunun,
yinelenen tansıksın,
yaşamın nedenisin.
Oy her ağızın ekmeği
yalvarıp yakarmıyoruz sana.
Dilenci
değil
insanlar
önünde ne idüğü belirsiz tanrıların
önünde ne idüğü belirsiz meleklerin.
Denizden ve topraktan
yapacağız kendi ekmeğimizi,
ekeceğiz buğdayı
yer yüzüne ve bütün uydulara.
Her ağızın
her insanın ekmeği gelecek
Çünkü buğdayının tohumunu atacağız
çünkü ekmeğimizi yapacağız

bir kişi değil,
hepimiz için.
Ekmek, ekmek,
bütün halklar için ekmek
şekli olan her şey onunladır
ekmek tadındaki her şey onunladır:
toprak
güzellik,
sevda.
Bütün bunlar ekmeğin tadındadır
ekmek şeklindedir
filizlenmesidir unun.
Her şey var
bölüşülecek,
verilecek
her şey var çoğalmak için.

Bu yüzdendir ki, ekmek
kaçarsan evinden insanoğlunun,
saklarlarsa seni
yadsırlarsa seni
yadsırlarsa değerini
ve cimri
alçatırsa seni
ve zengin
yalnız kendine saklar, istiflerse seni
ve buğday
aramazsa
toprağın ambarını,
ekmek
yalvarmayız senin için,
dilenmeyiz seni
savaşırız omuz omuza verip uğruna,
savaşırız bütün açlar

Gidip ararız seni
ırmakların dibinde ve göklerde,
Sen tohumlanasın diye
dağıtacağız tüm toprakları
ve ilerleyecek toprak bizimle
su, ateş, insan
savaşacak omuz omuza bizimle.

Fethedip
toprağı ve ekmeği hepimiz için
başakları taç yapacağız
ve o zaman
yaşam da
ekmek gibi
sade, ekmek gibi derin,
ekmek gibi sayısız ve arınmış olacak.
Herkesin hakkı olacak
toprağa ve yaşama.

İşte böyle olacak geleceğin ekmeği
her ağzın lokması
kutsal lokması
her ağza adanmış lokma,
çünkü ekmek olacak
meyvesi en uzun savaşın, en çetin savaşın.
Yeryüzündeki savaşın
kanadı değil
ekmeği vardır omuzlarda.
Özgürleştirmek için toprağı
kanatlanıp uçar yiğitçe bu utku
rüzgarın sürüklediği
bir fırıncı kadın gibi.

(SADE TÜRKÜLER)

KADIN BEDENİ

Beyaz tepeler, beyaz kalçalar, kadın bedeni,
armağanın dünyaya denk kılmış seni.
Ben işçiyim, nasırlıyım, saban demiriyle
bedenim
çekip çıkardı toprakların derinliğinden oğlunu.

Yalnızdım uçurum gibi. Kuşlar kaçıyordu
benden,
tüm gücüyle kuşatıyordu beni gece.
Pusatın demirini döver gibi dövdüm varolmak
için seni,
yayımdaki oksun, sapanımda
taş.

Geldi geçti öç duygusu, şimdi tutkunum sana.
Deriden ve köpükten, obur ve katı sütten
yapılmış ten.
Oy göğüslerin vazosu. Oy, yokluğun gözleri.
Oy kalça kemiğinin çiçekleri. O usul ve üzgün
sesin.

Oy kadın bedeni oy, övüp duracağım hep
güzelliğini.
Ey sonsuzluk, sonsuz arzu, duraksız yol.
Ölümsüz bir susuzluğu akıtan karanlık sular
ey yorgunluğun aktığı sular, ve sen ey sonsuz
acı.

20 Aşk Şiiri (20 Poemas de Amor)nden

ŞİLİNİN TAŞLARI

Çılgın taşları Şili'nin atılmış sağa sola
başlayıp sıradağlardan,
siz kayalar,
kara kayalar, ışık geçirmez kayalar
kör kayalar
yolları toprağa bağlayan, siz,
siz çakıllı noktalı virgüllerini
yolcunun günlüğüne koyanlar,

siz kıyıları kesen
ak kayalar
öptüğü tatlı tatlı
bir köpüklü
deprem
şeridinin,
tıpkı bir manastır altındaymışçasına
kar altında
kıvılcımlanan
yüksekliğin
granti,
en sert
omurgası
yurtların
ya da demir atmış
kadırga,
pruvası
korkunç toprağın,
taş, taş sonsuza kadar arınmış,
evrensel
bir güvercinin mühürünü yemiş

katılaşmış güneşle, rüzgarla, enerjiyle,
madensel güneşle, karanlık zamanla,
çılgın taşlar,
yıldızlar
ve uykuya dalmış
çadır,
tepeler, çakıl taşları ve kayalar:
sürüp gidiyor sessizlik
o katı hem çok katı
sessizliğiniz üstünde,
onuru altında
Şili'nin,
çelik aydınlığı
altında.

KÖPRÜLER

KÖPRÜLER - geçenlerin vedalaşma geldiği
mavi çelik kemerler,
- yukarda trenler
- aşağıda sular,
başlayan, süren ve hiç mi hiç bitmeyen
uzun bir yolculuğu izlemekten hasta sular.
Gökler - yukarda - gökler,
ve kuşlar durmadan geçen,
trenler ve sular gibi
yolculuk yapan kuşlar.
Hangi kargışlar yağdı üstünüze?
Beklediğiniz nedir yoğun ve uzun gecede,
kolları açık bir çocuk gibi
ablası geldiğinde ölen?

Hangi duygusuz hangi siyah kargış sesi
gerdi üstünüze kanatlarını,
tamamlasın diye bitmeyen yolculuğunu
görünümler, yaşam, güneş, toprak,
trenler ve sular,
devinimsiz sıkıntısı çeliğin
dalarken daha derine, toprağa ve çivilerken
daha derine
sesi.

Tan üstüne (1923).

BOĞA

Günün ortasından geçti boğaların en yaşlısı.
Ayakları gezegeni eşiyordu.
Yürüdü, yürüdü denizin yaşadığı yere dek.
En yaşlısı boğaların kıyıya geldi.
Zamanın kıyısına, okyanusun kıyısına.
Yumdu gözlerini, ot yorgan oldu ona.
Bütün yeşil uzaklığı soludu.
Ve kalanın tümünü sessizlik kurdu.

EV

Belki de ordadır yaşadığım ev
şu yalan dünyadan çekip gittiğim zaman,
her şey artık yalnız ay, yalnız taş, yalnız gölge
olduğu zaman,
durgun ışık doğmadan kalakaldığı zaman.
Belki o zamanlarda da yine ordaydı o taş
evimdi, penceremdi, ve gözlerimdi belki.
Bu granit güldeki anı
görüyor bende yuva kuranı
görüyor yuva kurduğum şeyi
bir mağaradır, düşsel, kozmik bir baştır
bir kupadır, bir şato, bir kadırga veya doğuş.

Arıyor elyordamıyla kayanın
inatçı çabasını elim
arıyor denizin tuzuyla kamçılanmış kalesini,
biliyorum, bazı çatlaklar bırakmıştım buraya,
kırışık tözler bıraktım derinliklerden gelmiş
ruhuma doğru çıkan ve ruhuma ulaşan,

taştım, taş olacağım
hem dokunuyorum bu taşa: ölmüş değil bana
göre o:
geçmişimdi, geleceğim de olacak: dinlenişidir
bu taş
zamanın uzunluğu kadar uzun bir savaşın.

MACCHU PICCHU TEPELERİ

(bölümler)

.....

XI

Bulanık görkemin arasından,
taş gecenin arasından bırakın dalsın elim
bin yıldır tutsak kuş gibi bırakın çırpınsın
göğsümde
unutuşun yaşlı yüreği.
Denizden de büyük o mutluluğu bırakın
unutayım
bugün
çünkü daha büyüktür insan denizden
adalardan,
çünkü düşmek gerekir ona bir kuyuya düşer
gibi
çıkmak için uçurumdan
bir gizli su dalıyla ve ıslanmış gerçeklerle.
.....

XII

Çıkı Ve doğ benimle kardeşimi

Elini elime ver
Serpilmiş acının dibinden.
Yeniden gelmeyeceksin taşların derinliğinden,
Yeniden gelmeyeceksin yeraltı zamanından,
Yeniden gelmeyecek taşlaşmış sesin,
Delinmiş gözlerin yeniden gelmeyecek.

Bak bana toprağın dibinden
Bak bana işçi kardeşim, dokumacı, sessiz
çoban;
bak bana vikunyaların yetiştiricisi;
nankör yapı iskelesindeki duvar işçisi;
And Dağlarının gözyaşlarıyla yüklü sucu
parmakları ezilmiş kuyumcu çırağı;
tohumunun üstüne titreyen çiftçi;
keyfince yayılmış çömlekçi;

Getirin yeni yaşamın kupasına
kenfenlenmiş eski acılarınızı.
Kanınızı, saban izlerinizi gösterin bana
deyin ki: tam burda işkence gördüm,
iyi parlamadı diye mücevher
vaktinde vermedi diye taşını tohumunu
toprak;

öldüğünüz yerdeki taşı gösterin bana
çakın benim için eski çakmak taşlarını,

aydınlatın eski lambaları ve çağlar boyu
yaralara işleyen kamçıları
gösteren kanın altında parlayan baltaları.

Ağzım ölü ağzınız geliyorum konuşmaya
Birleştirin toprağın altında dağılmış
tüm sessiz dudaklarınızı
uçurumdan tutun da bütün o uzun geceye
kadar
ne varsa anlatın bana
birlikte demir atan bir gemiymişiz gibi
anlatın bana her şeyi, halkası halkasına
zinciri zincirine, adımı adımına
sakladığınız bıçakları bileyip
daldırın göğsüme, ellerime
sarı ışıklar ırmağı gibi
gömülmüş kaplanlar ırmağı gibi
ve bırakın ağlayayım, saatlerce, günlerce,
senelerce,
kör çağlarca, yıldızlar çağlarınca.

Verin bana sessizliği, suyu, umudu.

Verin bana savaşı, demiri, volkanları.

Tutturun gövdelerinizi mıknatıs gibi bana.

Kuşatın damarlarımı, ağzımı.

Konuşun benim sözcüklerimle, konuşun benim kanımla.

(Macchu-Picchu Tepeleri (Alturas de Macchu-Picchu'nden)

TAŞ

Yoğunlaşıyor bir taşta
sessizlik,
orda kapanıyor çemberler
titreyen dünya, sarsılan dünya
savaşlar, kuşlar ve evler,
kentler, trenler, ormanlar,
denizin sorularını yineleyen dalga.
şafağın ardarda yolculuğu
geliyor gökyüzünün cevizi taşa
o devce tanık taşa.

Tanır yolun tozlu taşı
Pierre'i ve ondan öncekileri
tanır kaynağından suyu:
toprağın dilsiz sesidir taşı:
susar mirasçısıdır çünkü
önceki sessizliğin kıpırtısız denizin
ve boş toprağın.

Rüzgar yokken taş vardı burda
İnsan yokken, şafak yokken taş vardı
ve ilk şarkısı ırmağın
onun devinimiden doğdu.

UYANAN MAVİ

Boğuktur amerikan sıradağları,
karlıdır, vahşidir, sarptır,
kocaman bir dünyadır:
yatar orda mavilerin mavisi,
yalnızlığın mavisi, gizli mavi,
mavinin yuvası ve lacivert taş,
mavi iskeleti yurdumun.

Yanıyor fitil, büyüyor patlama
taşın göğsü dağılıp dökülüyor:
yumuşaktır dinamitin üstünde duman
ve dumanın altında mavi kemikler,
kümeleri deniz-ötesi taşın.

Ey kefenlenmiş maviler katedrali,
mavi billurdan sarkaç,
denizin karla kaplanmış gözü
yeniden geliyorsun sudan ışığa,
güne, açık renkli derisine
uzayın,
mavi göğe geliyor toprağın mavisi yeniden.

TAŞ YAĞMURU

Katı bulutlar, acı bulutlar
kış yapılarının üstüne
koyveriyor siyah ipliklerini:
yağmuru, taş yağmurunu.

Kentli toplum
aldanıyor ışık geçirmezliğine yağmurun
bilmiyor düştüğünü taş ipliklerin
taş kentin yüreğine.

Boşaltıyor bulutlar torba torba
taşlarını kış mevsiminin
ve yüksekten, kara su,
kara su düşüyor kentin üstüne.

MENEKŞELER İNCİTİR BENİ

Mor taşlı mağaranın eşiğini aştım:

Bıraktım kanımı mor dikenlere:

Değiştirdim derimi, değiştirdim şarabı,
ve ölçüyü:

İncitiyor menekşeler beni o günden beri.

TEN VE TAŞ

Sen dokunursan eğer
sarı yakut da dokunur sana:
ve uyanır tatlı ateş
üzüm tanesindeki
şarap uyanırcasına.
Duru şarap, doğmadan önce bile
bir taşta
dolanmak, konuşmak ister,
verir gizemli besinini,
öpüşür derisiyle insanın:
ve duru dokunuşu
taşın ve insansal varlığın
tutuşturur sert bir taç yaprağını
eskisine dönüşen bir taç yaprağını:
ten ve taşı: sonsuza dek düşman olanları.

SONSUZCA YAŞAMAK

Ah! n'olur bir yeraltı yolu bir labirent bırak
bana
koşacak, gözlerim olmadığında
dokunamadığımda artık
boşlukta yeniden
ya dilsiz bir taş olayım
ya da gölgenin eli.

Bilirim bilmesine, ne sen, ne başkası,
hiçbir şey veremez o yeri, o yolu bana.
ya zavallı tutkularım n'olacak
uyamadılarsa
yaşama
ve ben yaşamak değil de
ölümden sonra kalmak, kaynaşmak istiyorsam
madensel ve uyumuş bir mevsimle,
kızgın kökenleri arıyorsam?

ALMERİA

Bir tabak piskopos hazretlerine, bir tabak
çarpık ve acı,
Bir tabak demir artıklarıyla, küllerle,
gözyaşlarıyla,
Bir tabak silme hıçkırık ve silme yıkılmış
surlar,
Bir tabak piskopos hazretlerine, bir tabak kan
Almeria'dan.
Bir tabak bankacıya, bir tabak çocuk yanağı
Mutlu Güney çocuklarının yanağı
Bir tabak şimşekler çakan,
Azgın sularla, yıkıntılarla ve korkuyla,
Bir tabak kırılmış ışın, ezilmiş kafa
Bir tabak kara, bir tabak kan Almeria'dan.
Her sabah, her karanlık sabahında
yaşamınızın
Masanızda olacak dumanı tüte tüte ve harlı;
İteceksiniz öteye o kibar ellerinizle
Bir daha görmemek için, nicedir sindirmemek
için.
Alıp başka bir yana koyacaksınız, örneğin
ekmekle üzümün arasına.
Bu sessiz kan tabağını,
Her sabah, her sabah
Masanızda olacak kan tabağını.
Bir tabak albaya ve albayın karısına,
Bir garnizon töreninde, tüm törenlerde,
Yeminler ve tükrüklerin üstünde, küçük
günün şarap parıltısıyla.
Onu göresiniz diye, dünyada titrek ve donmuş.
Bir tabak hepiniz için siz burdaki zenginler, siz
ordaki zenginler.
Elçiler, bakanlar, sofranın canavar konukları,
Dört dörtlük hatunları rahat çayların,
Kemirilmiş, kirletilmiş ve kirlenmiş bir yoksul
kan tabağı
Her sabah, her hafta, her zaman
Önünüzde bulunacak
Bir tabak kan
Almeria'dan.